

# PSYKOANALYSENS DANNELSER

---

## PSYKOANALYSENS GONGORA

---

Jacques Lacans bidrag til psykoanalysen.

*Je suis Jacques Lacan.  
Je suis un homme de lettres.*

Jacques Marie Émile Lacan (1901-1981) har efterladt et kæmpemæssigt værk som fortjener at blive studeret.

I over fyrré år udfoldede han en aktivitet i og for psykoanalysen, som kun kan sammenlignes med Sigmund Freuds (1856-1939) egen praktiske og teoretiske produktion. Men til forskel fra Freud som i høj grad formidlede sin tænkning og erfaring ved hjælp af skriften i en prosa som løfter det tyske sprog til højder der bringer ham på linje med selveste Goethe<sup>1</sup>, er det især ved hjælp af talen at Lacan udfolder sin lære.

Ikke at forstå sådan at han ikke skriver —de femtenhundrede mættede og tætpakkede ulæselige<sup>2</sup> sider vi har fra hans hånd kan gøre det ud for adskillige bind i et hvilken som helst samlede værker—, men fordi alt hvad han skriver hver gang tager udgangspunkt i udvekslingerne med hans elever, med andre analytikere og med de respektive lærde der danner baggrund for de overvejelser (fra litteraturen, filosofien og/eller de forskellige relevante videnskaber), som han over tiden møder på sin vej.

Horisonten hos Lacan er vældig stor. Der er ikke blot højt til loftet, som man siger, men ligeledes plads til mange forskellige studier og delundersøgelser i både bredde og dybde. Han appellerer til historien, til litteraturen og til filosofien, til antropologien, kulturhistorien og etnografien, til lingvistikken, matematikken og logikken, og til alt det der kunne hjælpe til at opnå hans ærinde: at give Freuds opdagelse den rationelle formulering, som underbygger psykoanalysens plads blandt videnskaberne. Lacan gør dette på en måde som med rette udnævner ham til psykoanalysens Góngora<sup>3</sup>.

Omfanget af Lacans intellektuelle vidde fik derfor skabt en form for fascination blandt visse akademikere (navnlig dem der placerer sig inden for de såkaldte humane videnskaber), som gennemgående har ment at kunne 'anvende' psykoanalysen og de lacanske kategorier i deres respektive beskæftigelser. Disse sysler har i overvejende grad haft hermeneutikken som omdrejningspunkt, og på denne konto har man kunnet foretage diverse

---

<sup>1</sup> Freud fik Goethe-prisen i 1930.

<sup>2</sup> Det er Lacan selv der udtrykker det på dén måde. Hans tekster skulle nemlig ikke læses som det var litteratur (sådan som Freuds egne tekster blev læst – hvilket i øvrigt forundrede ham), men skulle derimod opfattes som konkrete meddelelser fra et *work in progress*, som skrifter beregnet til analytikere og med den psykoanalytiske erfaring som orienterende med. Det er selve det bogstavsarbejde som en sådan beskæftigelse medfører der er uddannende for psykoanalytikerne.

<sup>3</sup> Luis de Góngora y Argote (1561-1627) hovedrepræsentant for 'culteralismo', en litterær stil fra den spanske barok, som stræbte efter formel nøjagtighed ved hjælp af udsøgte poetiske former, sammensat syntaks, omfattende brug af metaforer samt lærde henvisninger til både klassiske tekster, samtidens videnskab og jævn tale. Man taler således om 'gongorisme', inden for hvilken Lacan gerne indskrev sin stil.

læsninger inden for litteratur, historie, semiologi, sprogfag, etc., der har meget lidt med Lacans mandat at gøre. Dette har overvejende også været tilfældet herhjemme, hvor receptionen af Lacans arbejder har været overvejende 'litterær'.

Hans værk kan imidlertid slet ikke fattes uden Freud, og befinder sig så langt væk fra et fortolkende forehavende som tænkes kan. Derfor er mange af de 'lacanske analyser' vi af og til præsenteres for den rene hittepåsomhed. De angår udelukkende den respektive forfatter og har egentlig ikke noget med Lacan at gøre. Man skulle tro at alene det forhold, at det meste af hans liv gik med at præcisere at den symbolske orden som Freud havde opdaget ikke kunne reduceres til lutter symbolisme og fortolkningsøvelser (og dette uanset om den begrundes naturalistisk, kulturalistisk eller på anden vis), gav anledning til at man tænker sig om. Dette er dog langt fra tilfældet.

Storheden i Lacans arbejde ligger i den omstændighed at han frem for alt interesserede sig for de spørgsmål som Freud forsøgte at besvare, og som han bedømte på baggrund af de eventuelle svar som Freud selv gav dem, hvorudfra han overvejede om disse spørgsmål og disse svar kunne formuleres anderledes. For hvad havde Freud gang i, egentlig? Hvorfor var han parat til at omforme sin teoribygning igen og igen? Hvad forfægtede han dermed?

Jacques Lacan mente at han ret beset blot var en der læste Freud, og man må sige at dette på sin vis er rigtigt nok. Det heldige for os er imidlertid, at denne læsning er så gennemgribende og systematisk, at den i virkeligheden er i stand til at producere psykoanalysen på ny og dermed fuldføre den som videnskabelig disciplin. Hvilket vil sige: som en praksis funderet i principper der kan studeres; som organiseres omkring et særegent objekt der kendetegner dens rationalitet; og med en sikker sans for de rammer inden for hvilke dens virke finder sted.

Hvad Lacan prøver at forklare er hvorfor Freuds indtræden i kulturen og videnskaben er kommet for at blive, og hvorfor betydningen af hans indsats er mindre teknisk (psykologisk eller andet) end etisk. Værdien af Freuds indsats må nemlig anskues inden for den horisont som vi fortsat må takke oldtidens lærde for, og det er som sådan at han vil huskes en gang i fremtiden — hvis menneskeheden varer så længe. Grunden dertil er, at Freud formåede at indføre spørgsmålet om ønskets plads og funktion i menneskelivet — og dermed også i civilisationens beståen — på en måde som ikke har haft fortilfælde. I den forstand kan man afgrænse Lacans bestræbelser som et forsøg på at afklare hvad ønsket — nærmere bestemt: det ubevidste ønske — er for en størrelse.

Lacan er således langt mere trofast over for Freud end hvad man forestiller sig, også når han tillader sig at formulere nogle nye svar på de spørgsmål Freud fik rejst og føjer sine egne spørgsmål til feltet. Det er frem for alt netop disse spørgsmål som nærværende introduktionsforløb vil bestræbe sig på at fremlægge, ved at give en oversigt over Jacques Lacans arbejde i det næsten halve århundrede det stod på. Det vil blive gjort ved, indledningsvist, at placere Freuds indsats i dens kontekst, for så derefter at følge Lacan årti efter årti ved hjælp nogle af hans aforismer (der vil blive to per årti men det er også i den grad rigeligt, som man vil se). Afslutningsvist vil vi bruge en seance til at se på psykoanalysens situation siden Lacan.

Ti møder er det absolutte minimum man må bruge for at fuldføre den tiltænkte oversigt. Seancerne vil bestå af et oplæg fra min side på 45 minutter. Efter en pause vil vi så have en time til at tage fat i de spørgsmål der sikkert vil foreligge. Hvert møde vil overvejende tage udgangspunkt i enkelte tekster fra Lacans (og Freuds) side som vil foreligge i et kompendium ved forløbets start. Seancerne vil finde sted i perioden januar-juni 2016.

Oswaldo Cariola

## PROGRAM

---

**11. JANUAR 2016**

---

—Intro—

### **FREUD MED LACAN**

- Freuds *Wunsch* og Lacans *retour à Freud*
- Esoterisk og eksoterisk undervisning
  - om tale og skrift

---

**25. JANUAR 2016**

---

—30'erne, 40'erne (1)—

### **EMBRYOLOGIENS BLIK**

- Aimée
- Jegets paranoide organisering
- Imagoet og billedets betydning

---

**08. FEBRUAR 2016**

---

– 40'erne (2) –

### **TILBAGE TIL DESCARTES**

- Om den psykiske kausalitet
- Den logiske tid og forhastelsens hævde
- Det kollektive som individualitetens subjekt

---

**22. FEBRUAR 2016**

---

—50'erne (1)—

### **STRUKTUREN**

- 'Frustration, Aggression, Regression'
- Det Imaginære, det Symbolske, det Reelle
- Talens og sprogets funktion og felt i psykoanalysen
  - Det ubevidste er struktureret som et sprog

---

**07. MARTS 2016**

---

—50'erne (2)—

**FREUDS *WUNSCH* OG DEN ANDEN SOM STED**

- Det ubevidste er den Andens diskurs
- Bogstavets instans i det ubevidste eller fornuften ifølge Freud
- Menneskets ønske er den Andens ønske

---

**04. APRIL 2016**

---

– 60'erne (1) –

**OBJEKTET *a***

- En signifikant repræsenterer subjektet for en anden signifikant
  - Nydelse, angst og begæren
- Overføringen og videns formodede subjekt

---

**18. APRIL 2016**

---

– 60'erne (2) –

**FANTASMETS LOGIK**

- *πρωτον ψευδοζ*, den personlige ligning og fantasmet
  - den psykoanalytiske akt
- Alienationen: imaginært, symbolsk, reel

---

**02. MAJ 2016**

---

– 70'erne (1) –

**PSYKOANALYSENS DISKURS**

- Viden: et fantasme der plejer nydelsen.
- *Les non dupes errent, les non du père, le père du nom.*
  - *Du semblant.*

---

23. MAJ 2016

---

– 70'erne (2) –

**HINSIDES ØDIPUSKOMPLEKSET**

- Kroppen, ønsket og nydelsen
  - Sexuationen
- Virkeligheden, realiteten og det reelle.

---

06. JUNI 2016

---

– Afslutning –

**PSYKOANALYSENS INDRE OG YDRE  
UDVIKLINGSMULIGHEDER**

- om psykoanalysens videreførelse (lægmandsanalysen i dag)
- Psykoanalysen som behandling, som videnskab, som kulturel intervention.
  - Freuds *Trieb* og Lacans *désir de l'analyste*.

## *Litteratur*

- Freud: Bemærkninger til et sammenlignende studie over de organiske og hysteriske motoriske lammelser (1893)  
Et barn bliver slået (1919)  
[Spørgsmålet om lægmandsanalysen (1926-1927)]\*  
[Psykoanalysen i grundtræk (1938)]†
- Lacan: Spejstadiet som danner af Jeg-funktionen (1949)  
Det imaginære, det symbolske, det reelle (1953)  
Talens og sprogets funktion og felt i psykoanalysen (1953)  
Det ubevidstes stilling (1964)  
Freuds *Trieb* og analytikerens ønske (1964)  
Den tredje (1975)

### *Andet*

Lionel Bailly *Lacan: A Beginner's Guide*, 2009

Bertrand Ogilvie: *Lacan, la formation du concept de sujet*, 1970

Érik Porge: *Jacques Lacan, un psychanalyste*, 2014

Juan-David Nasio: *7 hovedbegreber i psykoanalysen*, 1995

Moustapha Safouan: *Four lessons of psychoanalysis*, 2004

---

\* Findes i Tidsskriftet FOREGANGE nr. 1, forår 2011

† Det lille forlag, 2001

**Introduktion til Jacques Lacans bidrag til psykoanalysen.**

Ti **mandage** fra kl. 19 til 21,  
fra januar til juni 2016

(dvs. den 11/1, 25/1, 8/2, 22/2, 7/3, 4/4, 18/4, 2/5, 23/5 og 6/6-2016)

**Sted:**

Frederiksholms Kanal 2, 2.th — Kbh., K

**Pris:**

2.500 kr.

**Kontor nr.:**

8401-1097650

**Tilmelding:**

[mail@freudsagora.dk](mailto:mail@freudsagora.dk)

[www.freudsagora.dk/lacan](http://www.freudsagora.dk/lacan)